

Barn- och fritidsprogrammet (BF)

EXAMENSMÅL FÖR BARN- OCH FRITIDSPROGRAMMET

Barn- och fritidsprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta med barn, ungdomar eller vuxna inom pedagogiska och sociala yrkesområden eller i fritids- och friskvårdssektorn. Inom programmet ska eleverna också ges möjligheter att läsa kurser som förbereder för högskolestudier inom dessa områden.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper i pedagogik och deras färdigheter i att utföra arbetsuppgifter som förekommer inom de verksamheter programmet utbildar för. Utbildningen ska leda till att eleverna, beroende på inriktning, kan möta, assistera och stödja barn, ungdomar eller vuxna i deras utveckling.

Kunskaper om människors hälsa och levnadsvanor och om olika former av hälsofrämjande arbete är också centralt inom programmet. Arbetsmiljö- och arbetsorganisationsfrågor ska ingå i utbildningen för att förebygga arbetsskador och för att främja god hälsa.

Kännetecknande för de verksamheter som programmet utbildar för är samverkan, samarbete och kommunikation. För att arbeta med människor krävs bland annat förmåga att lyhört, kreativt och med omdöme skapa optimala förutsättningar för alla människors delaktighet och lärande. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att särskilt utveckla dessa förmågor.

Verksamheternas betoning på arbete med människor gör att ett etiskt förhållningssätt ska vara centralt i utbildningen. Kunskaper om grundläggande demokratiska värden och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter är viktiga i de verksamheter som utbildningen förbereder för. Genom utbildningens betoning på möten mellan människor ska eleverna ges möjlighet att reflektera över och diskutera sociala och kulturella frågor.

Flera av de verksamheter som programmet utbildar för innebär arbete med människors hälsa. Därför ska utbildningen leda till att eleverna utvecklar ett hälsofrämjande förhållningssätt. Eleverna ska också utifrån kunskaper om människors lärande och levnadsmiljöer kunna analysera och reflektera över människors olika levnadsvillkor och möjligheter att utvecklas. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt.

Utbildningen ska inriktas mot problemlösning och stimulera till handlingsberedskap. Eleverna ska därför genomföra uppgifter och lösa praktiska problem såväl självständigt som i samarbete med andra. De ska också utveckla kunskaper i att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera arbetet, såväl på verksamhets- som på individnivå.

Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla initiativförmåga och kreativitet för att kunna arbeta på ett utvecklingsinriktat sätt. Elevernas medverkan vid val av arbetsformer och innehåll i studierna har därför en särskild pedagogisk innebörd. Utbildningen kan även förbereda för eget företagande inom området.

Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Barn- och fritidsprogrammet har tre inriktningar.

Inriktningen fritid och hälsa ska ge kunskaper om människors fritid och om olika fritids- och friskvårdsverksamheter samt om människors hälsa och hälsofrämjande arbete. Den ska förbereda eleverna för arbete inom fritids- och friskvårdssektorerna.

Inriktningen pedagogiskt arbete ska ge kunskaper om barns och ungas utveckling, lärande, behov och rättigheter samt om olika pedagogiska verksamheter. Den ska förbereda eleverna för arbete till exempel som barnskötare i förskolan eller elevassistent i skolan.

Inriktningen socialt arbete ska ge kunskaper om sociala processer och förhållanden och om socialpolitiska områden. Den ska förbereda eleverna för arbete inom exempelvis funktionshinderområdet eller bevakningsområdet.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier på yrkeshögskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. Det ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleverna möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

KOMMENTARER TILL EXAMENSMÅLEN

Examensmålen anger att barn- och fritidsprogrammet är ett yrkesprogram. Det är ett brett program där eleverna kan välja mellan att utbilda sig inom pedagogiskt arbete, socialt arbete eller inom fritids- och friskvårdssektorn. Ett par av programmets yrkesutgångar leder till arbete med barn men de flesta syftar till arbete med ungdomar och vuxna. De gemensamma delarna lägger därför grunden för arbete med människor i alla åldrar.

I examensmålen anges att eleverna också ska ges möjligheter att läsa kurser som förbereder för högskolestudier inom de områden som programmet riktar sig mot. För programmets olika yrkesutgångar finns flera vidareutbildningar på högskolan. Under utbildningen behöver eleven ta ställning till om hon eller han vill studera vidare på högskola för att i så fall kunna göra val som leder till grundläggande och särskild högskolebehörighet. På barn- och fritidsprogrammet är det möjligt att uppnå grundläggande högskolebehörighet inom programmets ram på 2 500 poäng.

Examensmålen betonar pedagogiska kunskaper och färdigheter i att utföra pedagogiska arbetsuppgifter. Dessa kunskaper efterfrågas i dag inom allt fler yrkesområden och är speciellt viktiga för att kunna möta, stödja och utveckla människors lärande, utveckling, hälsa och välbefinnande. Då krävs också de pedagogiska färdigheterna att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera verksamheten.

I examensmålen betonas att eleverna ska utveckla sin kommunikativa förmåga, vilken har en avgörande betydelse i mötet med andra människor. Även arbetssättet under utbildningen ska på olika sätt främja den kommunikativa förmågan hos eleverna. Dessutom är den kommunikativa förmågan grunden för utveckling av ett pedagogiskt ledarskap.

Att arbeta med människor kräver ett etiskt förhållningssätt. Det handlar om att bemöta människor på ett respektfullt sätt där alla människors lika värde är utgångspunkten och att alltid handla utifrån lagfästa demokratiska värden och mänskliga rättigheter som också ingår i internationella överenskommelser.

Enligt examensmålen ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt. Det innebär att utveckla färdigheter i att granska och värdera information från olika källor samt att förhålla sig kritisk till informationen.

Entreprenörskap ska ingå i utbildningen på alla program. I examensmålen för barn- och fritidsprogrammet syns det i skrivningar om initiativförmåga, kreativitet, problemlösning och handlingsberedskap. Eleverna ska därför under utbildningen ges möjligheter att lösa problem såväl självständigt som i samarbete med andra.

I examensmålen anges att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma och att examensmålen gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning. För kommentarer till detta se avsnittet Arbetsplatsförlagt lärande (APL) på sidan 23 och avsnittet Skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning på sidan 23.

Kommentarer till målen för gymnasiearbetet

I målen för gymnasiearbetet anges för barn- och fritidsprogrammet:

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. Det ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleverna möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

Vad menas då med vanligt förekommande arbetsuppgifter inom barn- och fritidsprogrammet? Här ges exempel för några av programmets yrkesutgångar.

I yrkesutgångarna *barnskötare* och *elevassistent* kan vanligt förekommande arbetsuppgifter vara att genomföra en samling med barnen. Arbetsuppgiften innebär att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera samlingen. Planeringen av samlingen ska utgå från kunskaper om barns lärande och växande, om barns erfarenhetsvärld, intressen och motivation samt från läroplanens mål och intentioner. Genomförandet av samlingen ska stimulera och vägleda barnet så att hon eller han genom egen aktivitet ökar sin kompetens, utvecklar nya kunskaper och insikter samt stärker tilliten till den egna förmågan. Dokumentation och utvärdering ska visa hur samlingen har bidragit till att tillgodose barnens möjligheter att lära och utvecklas enligt läroplanens mål och intentioner samt hur den kan utvecklas och förbättras. Dessutom ska utvärderingen visa hur den egna ledarrollen kan utvecklas.

I yrkesutgången *stöd* och *service inom funktionshinderområdet* kan vanligt förekommande arbetsuppgifter vara att genomföra en fritidsaktivitet som att gå och spela bowling tillsammans med en person med funktionsnedsättning. Arbetsuppgiften innebär att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera aktiviteten. Planeringen av aktiviteten ska utgå från kunskaper om individens funktionsnedsättning och från gällande genomförandeplaner. Genomförandet av aktiviteten ska skapa optimala förutsättningar för individens utveckling genom att stimulera och vägleda individen till delaktighet och tillgänglighet i samhället samt genom att stärka individens tillit till den egna förmågan. I genomförandet används arbetsätt och hjälpmedel som är relevant för aktiviteten. Dokumentation och utvärdering ska visa hur aktiviteten har bidragit till att skapa optimala förutsättningar för individens utveckling samt hur den kan utvecklas och förbättras.

I yrkesutgången *badlsporthallspersonal* kan vanligt förekommande arbetsuppgifter vara att leda ett gruppträningspass inom någon form av vattenträning för en grupp med vuxna deltagare. Arbetsuppgiften innebär att, utifrån verksamhetens affärs- eller verksamhetsidé, planera, genomföra, dokumentera och utvärdera aktiviteten. Planeringen av aktiviteten ska utgå från kunskaper om vattenträning och ett hälsofrämjande arbetsätt. Dessutom ingår i planeringen att förbereda lokalen och den utrustning som behövs för genomförandet samt att ta hänsyn till säkerhetsaspekter som är relevanta för aktiviteten. Genomförandet av vattenträningspasset ska ske med värdskap och service

enligt verksamhetens affärsidé samt anpassas efter deltagarnas förutsättningar för att stimulera och motivera dem till fysisk aktivitet. Aktiviteten ska genomföras på ett skadeförebyggande sätt. Dokumentationen och utvärderingen ska visa hur träningspasset har genomförts, hur det kan utvecklas och förbättras samt hur den egna ledarrollen kan utvecklas.

Se även avsnittet Gymnasiearbetet på yrkesprogram på sidan 42.

Som ett stöd i bedömningen av om eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången och kan utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet kan nedanstående punkter användas. Punkterna är uppdelade i tre underrubriker – Fakta och förståelse, Färdigheter samt Värderingsförmåga och förhållningssätt – för att markera en bred kunskapssyn (se vidare avsnittet Mål på sidan 48).

Fakta och förståelse

I sitt gymnasiearbete ska eleven visa

- kunskaper om de sociala eller pedagogiska sammanhang som uppgiften berör,
- kunskaper om lagar, förordningar och andra bestämmelser som gäller för den verksamhet inom vilken uppgiften utförs, samt
- kunskaper om begrepp, teorier och metoder som är relevanta för uppgiften.

Färdigheter

I sitt gymnasiearbete ska eleven visa

- färdigheter i att kommunicera och samarbeta med andra på ett yrkesmässigt sätt,
- färdigheter i att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera arbetsuppgifter på ett yrkesmässigt sätt, samt
- färdigheter i att använda för uppgiften relevant informationsteknik.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

I sitt gymnasiearbete ska eleven visa

- förmåga att ta initiativ, lösa problem, ta ansvar och se konsekvenser av olika handlingsalternativ som ligger inom ramen för uppgiften,
- förmåga att utvärdera, analysera, diskutera och problematisera sociala eller pedagogiska situationer på ett yrkesmässigt sätt, samt
- förmåga att möta, assistera eller pedagogiskt leda människor utifrån ett yrkesetiskt och demokratiskt förhållningssätt.

PROGRAMSTRUKTUR

Gymnasiegemensamma ämnen		600 p		Programgemensamma ämnen		700 p	
Engelska				Hälsa			
Engelska 5		100		Hälsopedagogik		100	
Historia				Naturkunskap			
Historia 1a1		50		Naturkunskap 1a2		50	
Idrott och hälsa				Pedagogik			
Idrott och hälsa 1		100		Kommunikation		100	
Matematik				Lärande och utveckling		100	
Matematik 1a		100		Människors miljöer		100	
Naturkunskap				Pedagogiskt ledarskap		100	
Naturkunskap 1a1		50		Samhällskunskap			
Religionskunskap				Samhällskunskap 1a2		50	
Religionskunskap 1		50		Svenska			
Samhällskunskap				Svenska 2		100	
Samhällskunskap 1a1		50		eller			
Svenska				Svenska som andraspråk			
Svenska 1		100		Svenska som andraspråk 2		100	
eller							
Svenska som andraspråk							
Svenska som andraspråk 1		100					
				Programfördjupningen finns på www.skolverket.se , under fliken Förskola och skola			
Inriktningar		300 p					
Fritid och hälsa		300		Socialt arbete		300	
Fritids- och friskvårdsverksamheter				Socialt arbete			
Fritids- och friskvårdsverksamheter		200		Socialt arbete		200	
Fritids- och idrottskunskap				Sociologi			
Fritids- och idrottskunskap		100		Sociologi		100	
Pedagogiskt arbete		300					
Pedagogik							
Barns lärande och växande		100					
Pedagogiskt arbete							
Pedagogiskt arbete		200					
Gymnasiearbete		100 p		Individuellt val		200 p	

KOMMENTARER TILL PROGRAMSTRUKTUREN

De gymnasiegemensamma ämnena

De gymnasiegemensamma ämnena läses av alla elever men i olika omfattning och ibland med olika kurser för olika program, se vidare avsnittet Gymnasiegemensamma ämnen på sidan 36. De har en nyckelroll för att eleverna ska kunna utveckla kunskaper såväl för yrkesverksamhet och fortsatta studier som för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. De gymnasiegemensamma ämnena är inte ensamma om denna uppgift, utan elevernas kunskaper utvecklas i samspel mellan alla ämnen som ingår i programmet. Därför är det viktigt att behandla de gymnasiegemensamma ämnena dels i förhållande till de generella läroplansmålen, dels i förhållande till examensmålen för programmet. Examensmålen för barn- och fritidsprogrammet ska alltså prägla de gymnasiegemensamma kurserna, liksom de andra kurserna, som läses inom programmet.

Ämnena *svenska* eller *svenska som andraspråk*, *samhällskunskap* och *naturkunskap* ingår både som gymnasiegemensamma och programgemensamma ämnen i barn- och fritidsprogrammet. Dessa tre ämnen kommenteras under rubriken De programgemensamma ämnena.

Ämnet *historia* belyser samhällets förändringar och individens villkor, vilket betonas i examensmålen för barn- och fritidsprogrammet.

Ämnet *religionskunskap* behandlar såväl kunskaper om människors livsåskådningar som ett etiskt förhållningssätt, vilket är centralt i arbete med människor.

I ämnet *matematik* är området ”sannolikhet och statistik” speciellt viktigt för elever på barn- och fritidsprogrammet. Eleverna ska i olika karaktärsämnen utveckla förmåga att granska och värdera olika statistiska uppgifter om människors liv och levnadsvillkor, vilket understöds av ämnet matematik. Dessutom kommer de elever som valt yrkesutgången barnskötare i sin yrkesroll bland annat att ansvara för att barn på förskolan utvecklar förståelse av matematiska begrepp.

I ämnet *idrott och hälsa* utvecklar eleverna kunskaper om vad som främjar en god hälsa. Dessa kunskaper är viktiga för alla yrken som barn- och fritidsprogrammet leder till.

De programgemensamma ämnena

De ämnen som är gemensamma för barn- och fritidsprogrammet är: *pedagogik*, *hälsa*, *svenska* eller *svenska som andraspråk*, *samhällskunskap* och *naturkunskap*. Dessa ämnen ger programmet dess karaktär och ger eleverna kunskaper som behövs för de olika yrken som programmet leder till.

Ämnet *pedagogik* utgör barn- och fritidsprogrammets kärna och i de programgemensamma ämnena ingår fyra 100-poängskurser i ämnet, nämligen kurserna, kommunikation, lärande och utveckling, människors miljöer och pedagogiskt ledarskap. Kurserna

ska utveckla elevernas kunskaper om hur människor lär, utvecklas och socialiseras i olika sammanhang och om människors interaktion och kommunikation samt om pedagogiskt ledarskap. Detta är också kunskaper som efterfrågas av branscherna. I det blivande yrket ska eleven bland annat kunna möta, assistera och pedagogiskt leda människor och skapa goda villkor för människors lärande och växande.

Ämnet *hälsa* innehåller sju kurser varav en, hälsopedagogik, är programgemensam i barn- och fritidsprogrammet. Kursen hälsopedagogik är gemensam för alla elever eftersom verksamheterna inom programmets olika yrkesområden har ett hälsofrämjande syfte. Eleven ska utveckla förmåga att stödja människors hälsa och välbefinnande och förmåga att arbeta med hälsofrämjande arbetssätt.

Ämnet *svenska* eller *svenska som andraspråk* stärker en språkligt kommunikativ förmåga (lyssna, tala, läsa och skriva) vilken är central när man arbetar med människor. För de flesta yrken som programmet leder till handlar arbetet om att kunna kommunicera och interagera med människor. Som exempel kan nämnas yrket barnskötare som bland annat har till uppgift att stödja och stärka barns språkutveckling. Litteraturläsning stödjer elevernas språkutveckling och kan dessutom bidra till utvecklad inlevelseförmåga och fördjupade kunskaper om sig själv, om omvärlden och om människors olika levnadsvillkor vilket är viktigt för de yrken som programmet leder till.

I ämnet *samhällskunskap* utvecklar eleverna kunskaper om samhällets politiska styrning och om mänskliga rättigheter samt ett etiskt och demokratiskt förhållningssätt. Barn- och fritidsprogrammets karaktärsämnen vidareutvecklar kunskaper om människors levnadsvillkor. Dessutom utbildar barn- och fritidsprogrammet för verksamheter som ofta är politiskt styrda. I ämnet samhällskunskap behandlas även välfärdsteorier som har en speciell roll för barn- och fritidsprogrammet eftersom flera av de yrken som programmet leder till handlar om vad samhället kan eller ska ansvara för. Dessutom är samhällsekonomi, tillväxt, företagande och resursanvändning viktigt för de olika yrkena. Företagande och entreprenörskap blir allt vanligare såväl inom de pedagogiska och sociala verksamheterna som inom fritidssektorn. Det blir exempelvis allt viktigare att kommunerna kan erbjuda invånarna olika former av fritidssysselsättning. Under senare år har det också blivit allt vanligare att starta fristående pedagogiska och sociala verksamheter.

Ämnet *naturkunskap* handlar om hållbar utveckling samt vilka konsekvenser den får för människors sätt att leva och dess påverkan på hälsan. Flera av de yrken som programmet leder till har i uppdrag att verka för hållbar utveckling och en förbättrad folkhälsa. I ämnet naturkunskap betonas också en naturvetenskaplig förståelse, som är nödvändig inom exempelvis områdena hälsa, träningslära och friskvård samt inom funktionshinderområdet.

Inriktningarna

Inriktningarna på barn- och fritidsprogrammet är: *fritid och hälsa, pedagogiskt arbete* samt *socialt arbete*. Programmets inriktningar är alla uppbyggda med en inledande teorikurs där området ges en vetenskaplig förankring. Dessutom ingår en större kurs som behandlar verksamheterna inom respektive område.

Inriktningen fritid och hälsa

Inriktningen syftar till att utveckla elevernas kunskaper om människors fritid och om olika fritids- och friskvårdsverksamheter samt fördjupa kunskaperna om människors hälsa och hälsofrämjande arbete. Den förbereder eleverna för arbete inom fritids- och friskvårdssektorerna exempelvis som personal inom bad- eller sporthallar och inom idrotts- och fritidsanläggningar samt som personlig tränare.

Fritid, friskvård och hälsa är expanderande områden i samhället vilket kan innebära en växande arbetsmarknad. I inriktningen synliggörs detta genom att den ska ta utgångspunkt i fritidens betydelse såväl för individen som för samhället. Det hälsofrämjande arbetet är centralt inom yrkesområdet och därför lyfts friskvårdsverksamheter fram i inriktningen. Driftsformerna inom sektorn varierar i dag. Offentligt drivna verksamheter där kommunen både äger anläggningen och driver verksamheten är en form som minskar. Fler privata entreprenörer ansvarar för driften och en stor andel anläggningar ägs och drivs av föreningar.

Inriktningens pedagogiska grund efterfrågas av branschen. Inom verksamhetsområdet ökar kundens och samarbetspartners krav på att personalen, i sitt ledarskap, ska ha en god pedagogisk förmåga att möta människor i alla åldrar samt att planera och genomföra aktiviteter och arrangemang. Det finns också ett krav på förmåga att dokumentera arbetsuppgifter.

I inriktningen ingår två kurser. Kursen fritids- och idrottskunskap handlar om fritidens och idrottens betydelse för individer och samhället. Kursen fritids- och friskvårdsverksamheter ger grunden för hur fritids- och friskvårdsarbete är organiserat, vilka styrdokument som är utgångspunkten för arbetsuppgifter samt förhållningssättet i yrkesrollen inom de olika yrkesutgångarna.

Inriktningen pedagogiskt arbete

Inriktningen syftar till att utveckla elevernas kunskaper om barns lärande och växande och om barns rättigheter samt om olika pedagogiska verksamheter. Den förbereder eleverna för arbete exempelvis som barnskötare i förskolan och elevassistent i skolan.

Inriktningen omfattar kurserna barns lärande och växande samt pedagogiskt arbete. Kursen barns lärande och växande ingår i ämnet pedagogik och är en fördjupning av kurserna lärande och utveckling samt människors miljöer, men med fokus på hur

barn lär, utvecklas och socialiseras i samhället. Kursen pedagogiskt arbete handlar om arbetet inom förskola, skola och fritidshem, yrkesrollen och arbetslagets ansvar samt verksamheternas roll i samhället.

I förskolans verksamhet betonas kunskaper om barns språk och kommunikativa utveckling, barns matematiska utveckling samt naturvetenskap och teknik. I läroplanen för förskolan finns beskrivet såväl förskollärarens som arbetslagets ansvar. Till den senare gruppen räknas barnskötarna och det finns skillnader mellan vad en barnskötare och en förskollärare ansvarar för, även om de arbetar tillsammans i ett arbetslag. Utifrån detta resonemang har inriktningens innehåll och kurser utformats tillsammans med branschen.

Inriktningen socialt arbete

Inriktningen syftar till att utveckla elevernas kunskaper om sociala processer och förhållanden samt om socialpolitiska områden. Den syftar också till att eleverna ska utveckla förmåga att möta människor i olika sociala verksamheter. Inriktningen förbereder eleverna för arbete exempelvis inom funktionshinderområdet och bevakningsområdet och då handlar det om arbete med människor i alla åldrar vilket präglar inriktningen.

Inriktningen omfattar kurserna sociologi och socialt arbete. Kursen sociologi handlar om samhällets olika sociala strukturer, normer och kategoriseringar av människor samt hur de påverkar människors villkor och hur människor påverkar samhället. Andra viktiga områden i kursen är diskriminering, jämställdhet och likabehandling samt aktuella sociala frågor. Kursen socialt arbete handlar om olika sociala verksamheter och vad som reglerar dem. Här finns en stor variation av offentliga och ideella men också kommersiella sociala verksamheter. De områden som lyfts fram i kursen är samhällets hantering av sociala frågor och problem samt sociala myndigheter och ombudsmän och deras roll i samhället.

Programfördjupningen

Programfördjupningen innehåller kurser som ligger inom ramen för barn- och fritidsprogrammets examensmål och karaktär, se vidare avsnittet Programfördjupning på sidan 40. Skolverket beslutar om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning. En aktuell förteckning över vilka kurser som ingår i programfördjupningen på barn- och fritidsprogrammet finns publicerad på Skolverkets webbplats.

Utöver de karaktärsämneskurser som tas upp i avsnittet nedan finns i programfördjupningen bland annat kurserna *svenska* eller *svenska som andraspråk 3*, *matematik 2a* och *idrott och hälsa 2*. Kursen *svenska* eller *svenska som andraspråk 3* ingår i programfördjupningen för att ytterligare stärka elevernas kommunikativa förmåga med tanke på programmets olika yrkesutgångar. Likaså är ämnena *matematik* och *idrott och hälsa* av betydelse för många yrkesutgångar på barn- och fritidsprogrammet.

Ämnet *psykologi* ingår också i programfördjupningen eftersom det ger en kompletterande teoretisk grund till några av barn- och fritidsprogrammets andra karaktärsämnen.

Yrkesutgångar och programfördjupningspaket

Skolverkets förslag till yrkesutgångar och programfördjupningspaket för barn- och fritidsprogrammet tas fram i samråd med det nationella programrådet. De presenteras på Skolverkets webbplats. Programfördjupningspaketen ger exempel på kunskaper som enligt branschen behövs för att eleverna ska bli anställningsbara. Yrkesutgångarna och programfördjupningspaketen kan anpassas till lokala förhållanden i samråd med det lokala programrådet. Se vidare avsnittet Yrkesutgångar och programfördjupningspaket på sidan 41.

Några yrkesutgångar på barn- och fritidsprogrammet är: *bad/sporthallspersonal*, *barnskötare*, *elevassistent* och *väktare*.

Programfördjupningen omfattar totalt 600 poäng och i programfördjupningspaketen ingår 300–400 poäng som krävs för att eleven ska bli anställningsbar. Resterande poäng kan eleven använda till att bredda eller fördjupa yrkeskunskaper eller välja kurser som ger grundläggande och särskild högskolebehörighet. Möjlighet finns också att använda resterande poäng till en idrottsprofilering, till exempel med kurserna idrott och hälsa 2 och träningslära 1 och 2.

Nedan beskrivs yrkesutgångarna och programfördjupningspaketen för barn- och fritidsprogrammet utifrån respektive inriktning.

Yrkesutgången *bad/sporthallspersonal* inom inriktningen fritid och hälsa syftar till arbete inom bad- och sporthallar. Ett gemensamt krav från branschen är att eleven för att bli anställningsbar bör ha en viss bredd i sin kompetens. Eleven måste ha kunskaper om verksamheten och färdigheter i att sköta drift och underhåll men måste också kunna möta människor som använder anläggningen. Dessutom behöver eleven kunna leda olika aktiviteter och därför ingår kursen aktivitetsledarskap i programfördjupningspaketet. Kursen kan läsas flera gånger med olika innehåll, till exempel en gång inriktad mot ledarskap för simlärare och en gång inriktad mot ledarskap för vattenträning.

Kurser i programfördjupningspaketet för yrkesutgången bad/sporthallspersonal	Kurser som kan bredda eller fördjupa programfördjupningspaketet
Bad- och friskvårdsanläggningar, 100 poäng Drift och underhåll av fritidsanläggningar, 100 poäng Aktivitetsledarskap, 100 poäng Aktivitetsledarskap, 100 poäng	Aktivitetsledarskap, 100 poäng Marknadsföring och försäljning, 100 poäng Fritidsmiljöer och arenor, 100 poäng Träninglära 1, 100 poäng Massage 1, 100 poäng Naturguidning 1, 100 poäng Etnicitet och kulturmöten, 100 poäng Ungdomskulturer, 100 poäng Entreprenörskap, 100 poäng Idrott och hälsa 2, 100 poäng Svenska eller svenska som andraspråk 3, 100 poäng

Yrkesutgångarna *barnskötare* och *elevassistent* inom inriktningen pedagogiskt arbete syftar till arbete som barnskötare i förskolan, men eleven kan också välja att inrikta sig mot arbete som elevassistent i skolan. I programfördjupningspaketet ingår kursen kost och hälsa eftersom det är ett kunskapsområde som efterfrågas av branschen. Kursen pedagogiska teorier och praktiker syftar till att fördjupa kunskaper i en eller flera pedagogiska teorier för att bredda elevens kompetens och öka anställningsbarheten.

Kurser i programfördjupningspaketet för yrkesutgången barnskötare, elevassistent	Kurser som kan bredda eller fördjupa programfördjupningspaketet
Skapande verksamhet, 100 poäng Specialpedagogik 1, 100 poäng Pedagogiska teorier och praktiker, 100 poäng Kost och hälsa, 100 poäng	Dramapedagogik, 100 poäng Digitalt skapande 1, 100 poäng Bruksspel och ackompanjemang, 100 poäng Naturguidning 1, 100 poäng Naturguidning 2, 200 poäng Aktivitetsledarskap, 100 poäng Etnicitet och kulturmöten, 100 poäng Dansorientering, 100 poäng Estetisk kommunikation 1, 100 poäng Textkommunikation, 100 poäng Rytmik, 100 poäng Entreprenörskap, 100 poäng Svenska eller svenska som andraspråk 3, 100 poäng Matematik 2a, 100 poäng

Yrkesutgången *väktare* inom inriktningen socialt arbete syftar till arbete inom bevakningsområdet.

Kurser i programfördjupningspaketet för yrkesutgången väktare	Kurser som kan bredda eller fördjupa programfördjupningspaketet
Bevakning och säkerhet, 300 poäng	Larm-, övervaknings- och säkerhetssystem, 100 poäng Rätten och samhället, 100 poäng Etnicitet och kulturmöten, 100 poäng Ungdomskulturer, 100 poäng Entreprenörskap, 100 poäng Svenska eller svenska som andraspråk 3, 100 poäng Idrott och hälsa 2, 100 poäng

Högskolebehörighet

Elever på yrkesprogram får grundläggande högskolebehörighet om de har en yrkesexamen och om de har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk 2 och 3 och i engelska 6. Vilka möjligheter som finns på barn- och fritidsprogrammet att läsa dessa tre kurser och kurser som kan ge särskild högskolebehörighet framgår av Skolverkets webbplats.